

# Η κρίση του ΣΥΡΙΖΑ και η Αριστερά

*Του Θανάση Κούρκουλα*

Ενός κακού μύρια έπονται. Κάπως έτσι θα μπορούσε κανείς να περιγράψει όσα ακολούθησαν την εκλογή του «αυτοδημιούργητου» εφοπλιστή Στέφανου Κασσελάκη στην προεδρία του ΣΥΡΙΖΑ: Διαλυτική κρίση και διάσπαση, νέα Κοινοβουλευτική Ομάδα 11 βουλευτών/τριών από τις τάσεις «Θμπρέλα» και «6+6» που αποχώρησαν, χιλιάδες αποχωρήσεις μελών του ΣΥΡΙΖΑ σε όλη την Ελλάδα.

Πρόκειται για εξέλιξη που σηματοδοτεί την ριζική ανατροπή του χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ; Έγινε ξαφνικά ο ΣΥΡΙΖΑ δεξιός από εκεί που ήταν αριστερός, όπως ισχυρίζονται στελέχη σαν τον Βούτση και τον Βίτσα; Αποτελεί η εκλογή Κασσελάκη βίαιη συντηρητικοποίηση του ΣΥΡΙΖΑ που αλλάζει τον πολιτικό του προσανατολισμό; Ή μήπως πρόκειται για φυσιολογική εξέλιξη της πορείας του που επιταχύνθηκε μετά από τη συντριπτική ήττα των διπλών βουλευτικών εκλογών του καλοκαιριού; Νομίζουμε ότι το δεύτερο σενάριο είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα.

## Κομματικός μηχανισμός

Για να πάρουμε τα πράγματα από την αρχή, ας αναρρωτηθούμε: Είναι δυνατόν ένα -κατά τα άλλα- αριστερό κόμμα να διαθέτει τόσα δεξιά ερείσματα στο εσωτερικό του που από την επόμενη μέρα της εκλογής του νέου -δεξιού- προέδρου απευθείας από την βάση, αυτά τα ερείσματα να αποτελούν την πλειοψηφία του κομματικού μηχανισμού στα πιο αντιπροσωπευτικά όργανα του κόμματος όπως η προηγούμενα εκλεγμένη Κεντρική Επιτροπή; Αν έγινε πλήρης ανατροπή των πολιτικών δεδομένων του ΣΥΡΙΖΑ «από τα έξω» και «από τα δεξιά» με την εκλογή Κασσελάκη, δεν θα ήταν αυτά τα δεξιά ερείσματα ισχυρή μειοψηφία μέσα σε ένα

οποιασδήποτε μορφής αριστερό κόμμα; Κι από την άλλη, μπορεί το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας όπως η εκλογή προέδρου να είναι τόσο άσχετο με την πολιτική φυσιογνωμία ενός αριστερού κόμματος ώστε εν μιά νυκτί να μετατρέπεται αυτό το κόμμα σε κεντρώο; Ένας πολιτικός φορέας με εργατο-λαϊκή βάση γίνεται να μετατραπεί ξαφνικά σε κόμμα της μεσαίας τάξης;

Ισχυριζόμαστε πως κάτι τέτοιο είναι μάλλον αδύνατο, και υπάρχουν αρκετά πράγματα που συνηγορούν για το αντίθετο. Στην πραγματικότητα, ο αντιμνημονιακός ΣΥΡΙΖΑ του ριζοσπαστισμού του 2010-2015, όχι απλώς μετατοπίστηκε σε δεξιότερες θέσεις, αλλά μέσα από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ το 2015-2019, όσο και από την πορεία του προς το «προοδευτικό κέντρο» μετά το 2019 έχει ήδη απολέσει τη μεγάλη μερίδα της εργατικής-λαϊκής βάσης που του εξασφάλιζε τον πρότερο αριστερό ρεφορμιστικό του χαρακτήρα. Κι' όπως συνέβη προηγουμένως με το ΠΑΣΟΚ, ο ΣΥΡΙΖΑ μεταλλάχθηκε σε κόμμα που από λίγο έως καθόλου έχει την υποχρέωση να λογοδοτεί και να αναφέρεται στον κόσμο της μισθωτής εργασίας και στον λαό της Αριστεράς. Αυτό εξέφρασε άλλωστε με τον πιο κυνικό τρόπο και ο Κασσελάκης στην πρώτη του δημόσια παρουσία, στη συνέλευση του ΣΕΒ, αλλά και στη συνέχεια σε όλες τις αναφορές του στην περιβόητη «πατριωτική αριστερά», στους «νοικοκυραίους» και στο «προοδευτικό κέντρο». Από την άλλη, τρανή απόδειξη της συνέχειας της φυσιογνωμίας του ΣΥΡΙΖΑ πριν και μετά από την εκλογή Κασσελάκη, είναι η στήριξη που ο νέος πρόεδρος απολαμβάνει από τον προηγούμενο, τον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα. Δεν έχουν περάσει πολλές μέρες από τότε που ο Τσίπρας εμφανίστηκε στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, αμέσως μετά την αποχώρηση των «11» βουλευτών των ομάδων Τσακαλώτου-Αχτσιόγλου. Αν κανείς λάβει υπόψη πως ο Τσίπρας αποτελούσε συνεκτικό ιστό και σημαία της συνέχειας και της ενότητας του ΣΥΡΙΖΑ το προηγούμενο διάστημα, η στήριξη Τσίπρα στον Στέφανο Κασσελάκη δεν πρέπει να υποτιμηθεί καθόλου. Πρόκειται για απόδειξη πως -παρά το χοντροκομμένο δεξιό πολιτικό προφίλ του νέου προέδρου- καμία ασυνέχεια των πολιτικών στοχεύσεων του ΣΥΡΙΖΑ δεν σηματοδότησε η εκλογή του. Δεν πάει άλλωστε πολύς καιρός που ο Αλέξης

Τσίπρας στόχευε σε συγκυβέρνηση «προοδευτικού κέντρου» με το ΠΑΣΟΚ και απευθυνόταν στη μεσαία τάξη που υποτίθεται ότι χτύπησε αλύπητα η ΝΔ του Κυριακάκου Μητσοτάκη. Και να υπενθυμίσουμε ότι η πρώτη πρόσφατη εμφάνιση του Στέφανου Κασσελάκη στα ψηφοδέλτια του ΣΥΡΙΖΑ αποτελούσε πρόταση και είχε την υπογραφή του ίδιου του Αλέξη Τσίπρα.

## Άρση εμπιστοσύνης

Στις διπλές βουλευτικές εκλογές που προηγήθηκαν, επιβεβαιώθηκε με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο η άρση της εμπιστοσύνης της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων προς τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε την πρωτιά, που διατηρούσε ακόμα και στις εκλογές της ήττας του 2019, σε μια σειρά από εργατικές περιοχές της Αθήνας και του Πειραιά: Από 38,6 % και 85.000 ψήφους που είχε συγκεντρώσει το 2019 στον Δυτικό τομέα της Αθήνας (Δήμοι Αιγάλεω, Περιστερίου, Λιοσίων, Πετρούπολης κ.λπ.) κατακρημνίστηκε στο 21% και 43.000 ψήφους τον Ιούνιο του 2023. Και από 38,2 % και 56.000 ψήφους που πήρε στην Β' Πειραιά το 2019 (Δήμοι Νίκαιας, Κερατσινίου, Κορυδαλλού κ.λπ.) καταποντίστηκε στο 19% και 26.000 ψήφους τον Ιούνιο του '23. Δεν πρόκειται απλά για κατρακύλα αλλά για ουσιαστική ποιοτική αλλαγή, που σηματοδοτεί την άρση της εμπιστοσύνης της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων στον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Αποτελεί την επιβεβαίωση της μετάλλαξης του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ από ρεφορμιστικό σε αστικό κόμμα του κέντρου, που έχει ήδη απολέσει τη μεγάλη πλειοψηφία της λαϊκής του βάσης. Είναι κάτι αντίστοιχο της μετάλλαξης του ΠΑΣΟΚ από κόμμα της ρεφορμιστικής σοσιαλδημοκρατίας της δεκαετίας του '80 σε ακροκεντρώ μνημονιακό κόμμα το 2010...

## Μετάλλαξη σε όλα τα επίπεδα

Για να συμβεί αυτό προηγήθηκε η οργανωτική και πολιτική μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ σε όλα τα επίπεδα. Το πάλαι ποτέ αντιμνημονιακό κόμμα μετατράπηκε σε κυβερνητικό τοποτηρητή του 3ου μνημονίου. Ως αντιπολίτευση στη ΝΔ μετά το 2019,

αναζητούσε διακαώς να χτίσει γέφυρες με το ΠΑΣΟΚ και τη μεσαία τάξη. Σε όλα τα μεγάλα ζητήματα εσωτερικής κι εξωτερικής πολιτικής έκανε δεξιά στροφή.

Οι δεξιές μετατοπίσεις ακολουθήθηκαν από οργανωτικές προσαρμογές στο μοντέλο της ευρωπαϊκής δεξιάς σοσιαλδημοκρατίας, με μετατροπή των μελών του κόμματος σε οπαδούς του προέδρου και με ανάδειξή του σε παντοδύναμο μονοπρόσωπο όργανο που δεν έδινε κανέναν λογαριασμό στα όργανα και στα μέλη του κόμματος. Η πλειοψηφία όσων στελεχών αποχώρησαν εσχάτως από τον ΣΥΡΙΖΑ είχαν υπερψηφίσει τη διαδικασία εκλογής του Τσίπρα απευθείας από τον «λαό του ΣΥΡΙΖΑ» το 2022, με μοναδική προϋπόθεση εγγραφής νέων μελών την καταβολή 2 ευρώ την μέρα της ψηφοφορίας, καθώς και τη δημιουργία λίστας ψηφιακών μελών με την εγγραφή στην πλατφόρμα isyriza. Με την ίδια ακριβώς διαδικασία, ένας πρώην άγνωστος και άσχετος με την Αριστερά αστός πολιτικάντης, λάτρης του Μπάϊντεν και του Δημοκρατικού Κόμματος των ΗΠΑ, «είδε φως» (με τα λόγια του συντρόφου του, «είδαμε μια opportunity στην Ελλάδα) και μπήκε στον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ.

Όταν τέτοια σενάρια... επιστημονικής φαντασίας για τις παραδόσεις της Αριστεράς στην Ελλάδα μπορούν να γίνονται πραγματικότητα, δεν πρόκειται για τυχαία ή απροσδόκητα γεγονότα, αλλά για αποτελέσματα μιας απολύτως προδιαγεγραμμένης πορείας.

## **Οι διασπάσεις του ΣΥΡΙΖΑ**

Η διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ το 2015 γέννησε την ΛΑΕ, όταν πραγματικά υπήρχε το πολιτικό επίδικο «μνημόνιο – αντιμνημόνιο». Όμως δεν κατάφερε να ορθοποδήσει συγκροτώντας αξιόπιστη και ορατή εναλλακτική λύση στα αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ (για λόγους που δεν αφορούν το παρόν κείμενο). Το ΜΕΡΑ25 του Βαρουφάκη, έχοντας αποτύχει να εκπροσωπηθεί κοινοβουλευτικά ακόμα και σε σύμπραξη με τα υπολείμματα της ΛΑΕ, κινείται σήμερα μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας ποντάροντας το τελευταίο του χαρτί στις επερχόμενες ευρωεκλογές. Τούτων δοθέντων, πολύ αμφιβάλλουμε και για την

τύχη των σημερινών διασπάσεων του ΣΥΡΙΖΑ, παρόλο που διαθέτουν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση 11 βουλευτών/βουλευτριών και συγκρότησαν πρόσφατα κοινοβουλευτική ομάδα.

Στα μάτια του κόσμου της εργασίας και της Αριστεράς δεν είναι πολιτικά ξεκάθαρη και προφανής κάποια σημαντική διαφωνία της ομάδας Τσακαλώτου-Αχτσιόγλου με το κόμμα Κασσελάκη-Τσίπρα από το οποίο προέρχονται, ενώ τα ηγετικά της στελέχη εξακολουθούν να υπερασπίζονται την διακυβέρνηση 2015-2019, τα «μαξιλάρια» Τσακαλώτου, τις υπουργικές επιλογές της γενιάς των «σαραντάρηδων» στα μνημονιακά χρόνια του κυβερνητικού ΣΥΡΙΖΑ. Ακόμα και όσον αφορά την οργανωτική μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ σε αρχηγικό κόμμα οπαδών των 2 ευρώ, οι περισσότεροι από τους σημερινούς αποχωρήσαντες ήταν υπέρμαχοι της εκλογής απευθείας «από την βάση» (με την εξαίρεση της «Ομπρέλας») όσο πρόεδρος εξακολουθούσε να είναι ο Αλέξης Τσίπρας.

Από την άλλη, οι αποχωρήσαντες από τον ΣΥΡΙΖΑ διαθέτουν εξαιρετικά ισχυρή κοινωνική γείωση, ενώ ακόμα ισχνότερη είναι η σχέση τους με την εργατική τάξη και τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Δεν είναι τυχαίο ότι στην πλειονότητά τους οι συνδικαλιστές του ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθούν να παραμένουν στο κόμμα Κασσελάκη και αρνούνται να μουν σε περιπέτειες έξω από το κομματικό «μαντρί». Η όποια σχέση της νέας διάσπασης με τα κινήματα περιορίζεται στα στελέχη του Τμήματος Δικαιωμάτων του ΣΥΡΙΖΑ. Στελέχη που δεν είναι σε θέση να δημιουργήσουν ή να διοργανώσουν κινηματικά γεγονότα, ενώ ακόμα και μέχρι πρόσφατα δεν βρήκαν το θάρρος να αντιταχθούν σθεναρά στην ξενοφοβική κατρακύλα του Τσίπρα που δήλωνε πως ο φράχτης του Έβρου «καλώς υπάρχει», υποτασσόμενοι στις κομματικές εκλογικές σκοπιμότητες. Ως εκ τούτου, οι αποχωρήσαντες από τον ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να μην επικαλούνται την αγαστή σχέση συνεργασίας κεφαλαίου-εργασίας που θα στηρίζεται στα stock options όπως ο Κασσελάκης, όμως δεν κομίζουν κανενός είδους πρόταση για «αριστερή διέξοδο» που θα αναγκάσει τον Μητσοτάκη και το σύστημα σε υποχωρήσεις. Αν ο ΣΥΡΙΖΑ του Κασσελάκη έχει χάσει μια φορά την στήριξη της εργατικής και λαϊκής αντιμνημονιακής

του βάσης, στην περίπτωση των αποχωρησάντων από τον ΣΥΡΙΖΑ η στήριξη από τα λαϊκά στρώματα είναι εξ αρχής υποτυπώδης έως ανύπαρκτη.

### **Το ΚΚΕ και η αντικαπιταλιστική αριστερά**

Αντί για τον Τσακαλώτο και την Αχτσιόγλου, ένα τμήμα των αριστερών διαρροών από το κόμμα Κασσελάκη κινείται προς το ΚΚΕ. Ποσοστά κοντά στο 10% που καταγράφονται από τις πρόσφατες δημοσκοπήσεις, το ΚΚΕ έχει να δει από τη Μεταπολίτευση. Οι επιτυχίες του ΚΚΕ στις δημοτικές εκλογές ενίσχυσαν αυτό το πολιτικό ρεύμα, ενώ η αποτυχία Βαρουφάκη να μπει στη Βουλή λειτουργεί ενισχυτικά προς την ελληνική σταλινική εκδοχή της παραδοσιακής Αριστεράς που αντέχει στον χρόνο. Όμως όσο η πολιτική και εκλογική του επιρροή διευρύνεται πέρα από τα όρια του παραδοσιακού του στενού πολιτικού κορμού, το ΚΚΕ δέχεται όλο και μεγαλύτερες πιέσεις να πάψει να αδιαφορεί για το ζήτημα της διακυβέρνησης. Αν αποφασίσει να κάνει στροφή στην πολιτική και να εγκαταλείψει τη στάση της αποχής από τις πολιτικές διακυβεύσεις, θα στραφεί ενάντια στην εγκαθιδρυμένη πολιτική του ταυτότητα και θα υποστεί εσωτερικούς κλυδωνισμούς. Αν δεν το κάνει, η ευρύτερη επιρροή του κινδυνεύει να ξεφουσκώσει γρήγορα. Η παλιότερη αλλά και πιο πρόσφατη πολιτική ιστορία του ΚΚΕ διδάσκει πως -παρά τις αντικαπιταλιστικές του κορώνες- το ΚΚΕ πάντα απέτυχε να μετατρέψει την εμπιστοσύνη ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων σε δύναμη σύγκρουσης με το σύστημα. Από τον καιρό της προδοσίας της Βάρκιζας το 1945, ως την συγκυβέρνηση με τον πατέρα Μητσοτάκη το 1989, το ΚΚΕ πάντα εξαντλεί την λαϊκή εμπιστοσύνη σε συστημικές διεξόδους και προδοσίες.

Όσον αφορά την αντικαπιταλιστική αριστερά, η κρίση στον ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί μοναδική ευκαιρία. Με τις κεντροαριστερές κυβερνητικές αυταπάτες να έχουν πιάσει πάτο, η αντισυστημική αριστερά είναι σε θέση να εκφράσει ένα τμήμα της μαχητικής αριστερής δυναμικής που εξακολουθεί να υπάρχει στην κοινωνία και να αναδειχτεί σε ορατή εναλλακτική. Δείγμα αυτής της δυνατότητας είναι οι πρόσφατες επιτυχίες των δυνάμεων της

μαχόμενης αριστεράς σε εκπαιδευτικά σωματεία ή η μεγάλη επιτυχία σχημάτων σαν την «Ανατρεπτική Συμμαχία για την Αθήνα» με επικεφαλής τον Κώστα Παπαδάκη στις δημοτικές εκλογές. Το επόμενο διάστημα θα είναι κρίσιμο για το εάν θα αξιοποιηθεί αυτή η δυνατότητα ή θα πεταχτεί στον κάλαθο των αχρήστων. Για να αξιοποιηθεί όμως χρειάζεται να μην εισακουστούν οι σειρήνες της διευρυμένης πολιτικής ενότητας που υπόσχονται εκλογικές επιτυχίες στη βάση της συμμαχίας με αναξιόπιστους πρώην μνημονιακούς εταίρους που ονειρεύονται διαχειρίσεις του συστήματος ακουμπισμένες σε κυβερνητικά «μαξιλάρια»...